

Kielioppi, luku 10

Kielioppia alalukuun 10.1: Pronominit *joka* ja *mikä*

Pronominit **joka** ja **mikä** aloittavat **relatiivilauseen**. Pronomineilla **joka** ja **mikä** voidaan yhdistää kaksi päälausetta:

Hitler halusi poistaa häpeän ja syyllisyyden. Häpeä ja syyllisyys johtuivat rauhansopimuksesta.

→ *Hitler halusi poistaa häpeän ja syyllisyyden, joka johtui rauhansopimuksesta.*

Joka

Pronomini **joka** viittaa päälauseen viimeiseen sanaan:

Hitler halusi jalostaa ihmisen, joka olisi parempi kuin muut.

(Ihminen olisi parempi kuin muut.)

Mikä

Pronomini **mikä** viittaa koko päälauseeseen:

Hitler jatkoi valloituksia, mikä järkytti muita maita.

(Muita maita järkytti se, että Hitler jatkoi valloituksia.)

Mikä-pronominia käytetään myös superlatiivin kanssa:

Toisen maailmansodan tapahtumat olivat kauheinta, mitä Euroopassa oli hetkeen nähty.

Mikä-pronominia käytetään sellaisten yksikköpronominien kanssa, jotka eivät tarkoita ihmistä:

Hitler ei välittänyt siitä, mitä oli sovittu Versailles'n rauhansopimuksessa.

Kielioppitehtävä lukuun 10.1: Pronominit joka ja mikä

Kirjoita viivalle *joka* tai *mikä*:

1. Hitler halusi perustaa ison maan, _____ yhdistäisi saksalaisen kulttuurin yhdeksi kokonaisuudeksi.
2. Hitler siirsi sotilaita Reininmaalle, _____ suututti Ranskaa ja Isoa-Britanniaa.
3. Espanjassa alkoi sisällissota, _____ lähensi Italiaa ja Saksaa.
4. Saksa kokeili aseitaan Espanjassa, _____ auttoi sitä valmistautumaan sotaan.
5. Saksa ja Italia solmivat liiton, _____ tunnetaan nimellä Berliini–Rooman-akseli.
6. Hitler otti itselleen Itävallan, _____ ei aiheuttanut vielä sotaa, koska Itävallassa oli paljon Hitlerin kannattajia.
7. Saksa väitti, että Tšekkoslovakia syrji saksankielistä vähemmistöä, _____ asui Tšekkoslovakiassa.
8. Tšekkoslovakiasta tehtiin Münchenissä sopimus, _____ lupasi, että Saksa saisi Tšekkoslovakian saksankieliset alueet.
9. Hitler otti itselleen kuitenkin koko Tšekkoslovakian, _____ järkytti Isoa-Britanniaa ja Ranskaa.
10. Tšekkoslovakian valloituskaan ei vielä ollut se tapahtuma, _____ aloitti toisen maailmansodan.

Kielioppia alalukuun 10.2: Pronominien *joka* ja *mikä* taivutus

Pronominit **joka** ja **mikä** taipuvat sijamuodoissa kuten muutkin pronominit.

Saksa ja Neuvostoliitto solmivat sopimuksen, jossa oli salainen lisäosa.

Lisäosassa Saksa ja Neuvostoliitto jakoivat Euroopan keskenään, mistä muut maat eivät tiedäneet mitään.

Taivutuksen muodostus

Taivutusmuoto tehdään lisäämällä sijapäätte pronominin vartaloon. Voit katsoa taivutuksen myös taulukosta

Joka

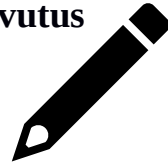
sijamuoto	yksikkö	monikko
nominatiivi	joka	jotka
genetiivi	jonka	joiden
partitiivi	jota	joita
essiivi	jona	joina
translatiivi	joksi	joiksi
inessiivi	jossa	joissa
elatiivi	josta	joista
illatiivi	johon	joihin
adessiivi	jolla	joilla
ablatiivi	jolta	joilta
allatiivi	jolle	joille

Mikä

Huomaa, että monikko ja yksikkömuodot ovat samanlaiset kaikissa muissa sijamuodoissa paitsi nominatiivissa.

sijamuoto	yksikkö	monikko
nominatiivi	mikä	mitkä
genetiivi	minkä	minkä
partitiivi	mitä	mitä
essiivi	minä	minä
translatiivi	miksi	miksi
inessiivi	missä	missä
elatiivi	mistä	mistä
illatiivi	mihin	mihin
adessiivi	millä	millä
ablatiivi	miltä	miltä
allatiivi	mille	mille

Kielioppitehtävä alalukuun 9.2: Joka- ja mikä-pronominien taivutus

Tehtävä **

Kirjoita pronominit *joka* tai *mikä* oikeassa muodossa viivalle.

1. Saksa ja Neuvostoliitto tekivät sopimuksen, _____ nimi oli Molotov-Ribbentrop-sopimus.
2. Sopimuksessa Saksa ja Neuvostoliitto sopivat, että eivät hyökkää toisiaan vastaan, _____ hämmästytti muita maita.
3. Sopimuksessa oli kuitenkin salainen lisäosa, _____ muut maat eivät tienneet.
4. Lisäosassa maat jakoivat keskenään alueet, _____ kutsuttiin etupiireiksi.
5. Saksa sai etupiirin, _____ kuului muun muassa suuri osa Puolasta.
6. Sekä Saksa että Neuvostoliitto tiesivät, että Molotov-Ribbentrop-sopimus oli sopimus _____ kumpikaan maa ei noudattaisi kovin pitkään.
7. Saksa hyökkäsi Puolaan, _____ seurasi se, että Ranska ja Iso-Britannia julistivat sodan Saksalle.
8. Saksa ja Neuvostoliitto valloittivat Puolan nopeasti, _____ jälkeen sodassa oli tauko.
9. Saksa hyökkäsi Belgiaan, Hollantiin ja Ranskaan, _____ se voitti nopeasti.
10. Isoa-Britanniaa vastaan Saksa hyökkäsi pommituksilla, _____ kuoli paljon ihmisiä.
11. Pommitusten jälkeen Saksa alkoi auttaa Kreikassa ja Pohjois-Afrikassa sotivaa Italiaa, _____ tarvitsi apua.

Tehtävä *

Ympyröi sopiva pronomini

1. Saksa ja Neuvostoliitto tekivät sopimuksen, *jonka / jossa / minkä / jolla* nimi oli Molotov-Ribbentrop-sopimus.
2. Sopimuksessa Saksa ja Neuvostoliitto sopivat, että eivät hyökkää toisiaan vastaan, *joka/ mikä / josta / mistä* hämmästytti muita maita.
3. Sopimuksessa oli kuitenkin salainen lisäosa, *josta / mitä / mikä / joka* muut maat eivät tiedneet.
4. Lisäosassa maat jakoivat keskenään alueet, *mitä / joita / joihin / mihin* kutsuttiin etupiireiksi.
5. Saksa sai etupiirin, *jossa / missä / johon / mihin* kuului muun muassa suuri osa Puolasta.
6. Sekä Saksa että Neuvostoliitto tiesivät, että Molotov-Ribbentrop-sopimus oli sopimus *joka / mikä / jota / mitä* kumpikaan maa ei noudattaisi kovin pitkään.
7. Saksa hyökkäsi Puolaan, *josta / mistä / johon / mihin* seurasi se, että Ranska ja Iso-Britannia julistivat sodan Saksalle.
8. Saksa ja Neuvostoliitto valloittivat Puolan nopeasti, *minkä / jonka / joka / mikä* jälkeen sodassa oli tauko.
9. Saksa hyökkäsi Belgiaan, Hollantiin ja Ranskaan, *jossa / joissa / jotka / mitkä* se voitti nopeasti.
10. Isoa-Britanniaa vastaan Saksa hyökkäsi pommituksilla, *missä / joissa / joka / mikä* kuoli paljon ihmisiä.
11. Pommitusten jälkeen Saksa alkoi auttaa Kreikassa ja Pohjois-Afrikassa sotivaa Italiaa, *jossa / missä / mikä / joka* tarvitsi apua.

Kielioppia alalukuun 10.3: Konjunktiot *että* ja *kun*

Alaluvussa 9.3 käytetään konjunktioita *että* ja *kun*.

Konjunktiot ovat sanoja, joilla voi yhdistää toisiinsa kaksi lausetta.

että

Konjunktio *että* kertoo esimerkiksi, miksi joku teki jotakin:

*Saksa teki sopimuksen Neuvostoliiton kanssa, **että** sai siirrettyä sotaa Neuvostoliiton kanssa.*

(Saksa halusi siirtää sotaa Neuvostoliiton kanssa ja teki siksi sopimuksen.)

Konjunktioita *että* käytetään, kun kerrotaan, mitä joku on sanonut tai ajatellut:

*Molemmat maat tiesivät, **että** ne eivät noudata sopimusta kovin pitkään.*

kun

Konjunktio *kun* kertoo ajasta. *Kun* kertoo, mitä tehtiin jonkin asian jälkeen:

*Sota alkoi, **kun** Saksa hyökkäsi Puolaan.*

(Saksa hyökkäsi Puolaan, ja siitä alkoi sota.)

Kielioppitehtävä alalukuun 10.3: Konjunktiot *että* ja *kun*

Tehtävä **

Tee annetuista sanoista lauseita, jotka sopivat muuhun virkkeeseen. Aloita sanalla **että** tai **kun**.

1. Hitler ei salaillut sitä,

(*hän, haluta, hyökätä, Neuvostoliitto*)

2. _____

(*Neuvostoliitto, sotia, Suomi, vastaan*), Saksa eteni Neuvostoliittoon Baltian kautta.

3. Yhdysvallat oli sodan alussa sanonut,

(*se, olla, puolueeton*).

4. Saksaa ärsytti se,

(*Yhdysvallat auttaa Iso-Britannia*)

5. _____

(*Yhdysvallat, ja Saksa, taistella, meri*), Japani haastoi Yhdysvallat Tyynellämerellä.

6. Voidaan sanoa,

(*osapuolet, molemmat maailmansodat, samanlainen*)

Tehtävä *

Yhdistä virkkeen alku ja loppu

Hitler ei salaillut sitä

että Yhdysvallat auttoi Isoa-Britanniaa.

Kun Yhdysvallat oli auttanut Isoa-Britanniaa

että osapuolet olivat melko samanlaiset ensimmäisessä ja toisessa maailmansodassa.

Kun Neuvostoliitto soti Suomea vastaan

että hän halusi hyökätä Neuvostoliittoon.

Voidaan sanoa

Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon Baltian kautta

Kun Yhdysvallat soti Saksaa vastaan

Saksa ja Yhdysvallat joutuivat sotaan keskenään

Saksaa ärsytti se

Japani haastoi Yhdysvallat Tyynellämerellä

Kielioppia alalukuun 10.4: Konjunktiot *jos* ja *koska*

Alaluvussa 9.4 on käytetty konjunktioita *jos* ja *koska*. Ne yhdistävät lauseita toisiinsa.

Jos

Konjunktio *jos* kertoo ehdosta. Se kertoo, mitä pitää tapahtua, että tapahtuu jotakin muuta:

Stalin lupasi auttaa muita liittoutuneita Japania vastaan, jos Saksa voitetaan ensin.

Jos-konjunktion kanssa käytetään usein konditionaalia, eli -isi muotoa:

Jos Saksa olisi ollut tyytyväinen Versailles'n rauhaan, toista maailmansotaa ei olisi tullut.
(Konditionaalista kerrotaan tarkemmin alaluvussa 7.1.)

Koska

Konjunktio *koska* vastaa kysymykseen ”miksi”. Se kertoo siis syystä. Konjunktio *koska* on hyödyllinen, kun kerrotaan syistä ja seurauksista:

Koska Saksaa oli nöyryytetty Versailles'n rauhassa, se aloitti toisen maailmansodan.

Kielioppitehtävä alalukuun 10.4: Konjunktiot *jos* ja *koska*

Tehtävä **

1. Täydennä virkkeet, *koska*-lauseella. Käytä apuna oppikirjan tekstiä ja alaluvun 10.4 lukutehtäviä.

a) Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen hyökkäystä Ranskaan sanotaan Normandian maihinnousuksi,

b) Hitler kuoli,

c) Yhdysvallat pudotti Hiroshimaan atomipommin,

d) Yhdysvallat pudotti Nagasakiin atomipommin,

e) Toinen maailmansota alkoi,

2. Täydennä virkkeet *jos*-lauseella. Käytä apuna alaluvun 10.4 oppikirjatekstiä

a) Stalin sanoi, että se voi auttaa länsiliittoutuneita Japania vastaan,

b) 55 miljoonaa ihmistä olisi säästynyt,

c) Hiroshiman ja Nagasakin kaupungit olisivat säästyneet,

d) Euroopassa ei olisi säilynyt demokratia,

e) Toisessa maailmansodassa olisi kuollut vähemmän ihmisiä

Kielioppitehtävä alalukuun 10.4

Tehtävä *

1. Ympyröi, pitääkö seuraavan virkkeen alkaa konjunktioilla *jos* vai *koska*

a) Stalin sanoi, että se voi auttaa länsiliittoutuneita Japania vastaan, jos / koska Saksa voitetaan ensin.

b) Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen hyökkäystä Ranskaan sanotaan Normandian maihinnousuksi, jos / koska sotilaat nousivat maihin Normandiasta.

c) Toisessa maailmansodassa olisi kuollut vähemmän ihmisiä, jos / koska niin paljon ihmisiä ei olisi kuollut kansanmurhassa.

d) Hitler kuoli jos / koska hän ei halunnut antautua elävänä.

e) Yhdysvallat pudotti Hiroshimaan atomipommin, jos / koska se halusi lopettaa sodan Japania vastaan.

f) Yhdysvallat pudotti Nagasakiin atomipommin, jos / koska se ei ollut tyytyväinen siihen, miten Japani reagoi Hiroshiman atomipommiin.

g) Hiroshiman ja Nagasakin kaupungit olisivat säästyneet, jos / koska Yhdysvallat ei olisi pudottanut sinne atomipommia.

h) 55 miljoonaa ihmistä olisi säästynyt, jos / koska toista maailmansotaa ei olisi tullut.

i) Toinen maailmansota alkoi, jos / koska Saksa oli tyytymätön Versailles'n rauhansopimukseen.

j) Euroopassa ei olisi säilynyt demokratia, jos / koska liittoutuneet eivät olisi voittaneet toista maailmansotaa.